

Havlíčkův Brod 18. 6. 2013
čj. SRS 034500 /2013

Oblastní odbor SRS
Smetanovo nám. 279
580 01 Havlíčkův Brod

Zpráva č. 12 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 10.6.–16.6.2013

1. Počasí

Začátek týdne ještě chladnější s častými dešťovými srážkami. Teploty nepřekročily 20 °C a i poměrně malé srážkové úhrny způsobovaly na již přemokřených pozemcích značné problémy. Od poloviny týdne byly srážky již jen výjimečné /lokálně slabé přeháňky nebo bouřky/, ale přesto zůstávaly na polích i loukách různě velké kaluže a jejich vsakování je jen velmi pozvolné. Postupně se také oteplovalo a v posledních dnech na většině míst překročila maxima 25 °C.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

V oblastech postižených záplavami pokračovala nemožnost vstupu na pozemky a i mimo tyto oblasti zůstávaly při každém vjezdu do porostu v rozmočené půdě hluboké koleje. Dalším důsledkem záplav byla značná vzdušná vlhkost vyhovující šíření houbových chorob. Lokálně silné zaplevelení bylo pozorováno v později založených porostů kukuřic a brambor – nebyly provedena aplikace půdních herbicidů. Stoupající trend mají výskyty různých druhů mšic.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 41–69 BBCH)

(pochva praporcového listu se prodlužuje - konec květu)

Z celé oblasti byl hlášen nárůst výskytu **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** co do intenzity tak i rozšiřování do vyšších pater.

Zjišťování výskytu padlí pšenice se provádí při úhlopříčném průchodu porostem, kdy se hodnotí 20 rostlin (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Hodnotí se napadení rostlin, tj. určí se počet rostlin (odnoží) s příznaky výskytu padlí pšenice (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě. Z počtu kontrolovaných odnoží a počtu napadených odnoží se vypočítá procento napadených rostlin (odnoží).

Fungicidní ochranu proti listovým chorobám je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37 do BBCH 51. Zásahy se provádějí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Obdobná je i situace ve výskytu **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)**. Silný výskyt byl pozorován pouze na neošetřených porostech v okrese Hradec Králové /lokality Humburky a Mžany 12.6./, v ostatních okresech je intenzita napadení hodnocena jako střední.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem konidioforů a konidií pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 3. a 4. list shora. Vypočte se procento napadených listů.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze objevení se posledního listu BBCH 37 do BBCH 51(metání). Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Střední výskyty **pyrenoforové skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*)** byly pozorovány v okresech Chrudim /lokality Kunčičky 14.6./ a Svitavy /lokality Strakov 13.6./.

V okrese Chrudim /lokality Kunčičky 14.6./ také přetrvával střední výskyt **feosferiové skvrnitosti pšenice (*Phaeosphaeria nodorum*)**.

Střední až silné výskyty **hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia recondita*)** byly pozorovány v okrese Trutnov /lokality Velké Svatoňovice a Havlovice 14.6./.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze objevení se posledního listu BBCH 37 do BBCH 51(metání). Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Pouze v okrese Náchod /lokality Žďárky 13.6./ byl výskyt larev **kohoutků (*Oulema* sp.)** hodnocen jako střední, jinak zůstávají výskyty na slabé úrovni.

Pozorování vajíček a larev se provádí ve fázi 32-37 BBCH. Pokud je vylíhlých larev méně než 50%, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50% vylíhlých larev.

Přímá ochrana spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smykáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož.

Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vylíhlých více jak 50 % larev.

V okresech Trutnov /lokality Bílé Poličany 11.6./ a Chrudim /lokality Kunčičky 14.6./ byly zjištěny první výskyty **mšice stěmchové (*Rhopalosiphum padi*)**. První nálezy **kyjatyk osenní (*Sitobion avenae*)** byly hlášeny z okresů Trutnov /lokality Bílé Poličany 11.6./ a Žďár nad Sázavou /lokality Ruda 13.6./.

První výskyt **kyjatyk travní (*Metopolophium dirhodum*)** byl pozorován na pozorovacím bodě v okrese Chrudim /lokality Kunčičky 14.6./.

V okresech Hradec Králové /lokality Humburky a Mžany 13.6./ a Ústí nad Orlicí /lokality Libecina a Řepníky 14.6./ byla jejich přítomnost zjištěna již i v klasech.

Pozorování se provádí na začátku metání ve fázi 51 BBCH. Ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu se odebere 50 odnoží /5 míst x 10 odnoží/ a hodnotí se celá rostlina. Vypočte se průměrný počet mšic na jednu odnož.

Kritické číslo je 3 mšice na jednu odnož.

JEČMEN OZIMÝ (RF 65–71 BBCH)
(střed květu: 50 % prašníků zralých - první zrna dosáhla poloviny své konečné velikosti, obsah zrn vodnatý)

Rozšíření **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** do vrchních pater porostů bylo zaznamenáno v okrese Chrudim /lokality Možděnice 13.6./.

Pokračuje nárůst výskytu **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)**, zatím hodnocena intenzita jako střední, ale například v okrese Hradec Králové byly na neošetřených plochách lokálně zjištěny i výskyty silné.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Hodnotí se v RF 25 napadení rostlin, tj. určí se počet odnoží s příznaky a v RF 32 – 37 napadení listů.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Střední výskyt **sít'ovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** byl pozorován v okrese Chrudim /lokalita Možděnice 13.6./.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina.

Prvořadým ochranným opatřením je výběr odrůd, které jsou geneticky více odolné k napadení chorobou. Moření osiva účinnými mořidly je předpokladem potlačení primární infekce. Ošetření se provádí podle signalizace, nebo při ohrožení od fáze 30 (začátek sloupkování) do fáze BBCH 59 (počátek metání).

V okrese Pardubice /lokalita Lhota pod Přeloučí 11.6./ byly zjištěny první výskyty **růžovnění klasů ječmene (*Fusarium* sp.)** a **černání špičky obilek ječmene (*Cochliobolus sativus*)**.

V okrese Trutnov /lokalita Doubravice 11.6./ byly při smýkání zjištěny první bezkřídlé samičky **kyjaty osenní (*Sitobion avenae*)** a další výskyty **kněžice obilné** syn. **štitovky obilné (*Eurygaster maura*)**.

Situace ve výskytech larev **kohoutků (*Oulema* sp.)** a **mšic** je obdobná jako v porostech pšenic.

V okrese Jičín /lokalita Lázně Bělohrad 11.6./ byl zjištěn první výskyt dospělců **bodrušky obilné (*Cephus pygmeus*)**.

JEČMEN JARNÍ (RF 33- BBCH)

(fáze 3. kolénka: 3. kolénko vzdálené min. 2 cm od 2. kolénka - pochva praporcového listu naduřelá)

Střední, lokálně až silné výskyty **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byly zaznamenány v okresech Havlíčkův Brod /lokalita Krátká Ves 14.6./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Černá 13.6./.

V okrese Svitavy /lokalita Hradec nad Svitavou 13.6./ byl zjištěn střední výskyt **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)**.

Jako střední byl hodnocen výskyt **sít'ovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** v okresech Hradec Králové /lokalita Mžany 13.6./, Chrudim /lokalita Vítanov 13.6./ a Svitavy /lokalita Záhrad 12.6./.

V okrese Jičín /lokalita Nemyčeves 11.6./, zjištěn první výskyt larev **kohoutků (*Oulema* spp.)** na listech a stéblech, výskyt slabý. Středně silný výskyt byl pozorován v okrese Náchod /lokalita Stárkov 13.6./.

První výskyty **kyjatyk travní (*Metopolophium dirhodum*)** byly pozorovány v okresech Náchod /lokalita Stárkov 14.6./ a Ústí nad Orlicí /lokalita Němčí 12.6./. V okrese Jičín /lokalita Nemyčevy 11.6./ došlo k výraznému zvýšení výskytu tohoto škůdce - intenzita střední výskyt).

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá.

ŽITO (RF 71 BBCH)

(prvá zrna dosáhla poloviny své konečné velikosti, obsah zrn vodnatý)

V okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Velké Meziříčí 13.6./ byly zaznamenány první výskyty **spály žita (*Rhynchosporium secalis*)** a **kyjatyk osenní (*Sitobion avenae*)**.

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 39-51 BBCH)

(9 a více listů vyvinuto, nebo 9 a více úponků vyvinuto - první květní pupeny viditelné mimo listy)

Ohniskově až střední výskyt **fusariového vadnutí hrachu (*Fusarium oxysporum* sp.pisi)** byl pozorován v okrese Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 13.6./.

V okrese Jičín /lokalita Moravčice 14.6./ byl zaznamenán první slabý výskyt **mykosferelové hnědé strupovitosti hrachu (*Mycosphaerella pinodes*)**.

První výskyt **strupovitosti hrachu (*Ascochyta pisi*)** na listech byl zjištěn v okrese Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 13.6./.

V okrese Jičín /lokalita Moravčice 4.6./ byl zjištěn na spodních listech první slabý výskyt **plíseň hrachu (*Peronospora pisi*)**,

První výskyty **kyjatyk hrachové (*Acyrtosiphon pisum*)** byly hlášeny z okresů Svitavy /lokalita Mikuleč 10.6./, Trutnov /lokalita Velké Svatoňovice 14.6./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Jamy 13.6./. Již silný výskyt byl zjištěn v okrese Hradec Králové /lokalita Mžany 13.6./.

Pozorování se provádí 1x týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu do počátku žluté zralosti. Na 10-ti místech v porostu se prohlédne vždy 10 rostlin (celkem 100), mšice se z každé rostliny oklepou na papír a spočítají.

Ošetření se doporučuje při zjištění výskytu 3-5 jedinců (samiček a nymf) na rostlinu bez ohledu na růstovou fázi.

V okrese Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 13.6./ byl zaznamenán ve feromonovém lapáku první úlovek **obaleče hrachového (*Laspeyresia rusticella*)**.

BOB OBECNÝ (RF 50 BBCH)

(květní poupata vytvořena, dosud uzavřena listy)

V okrese Hradec Králové /lokalita Lhota pod Libčany 12.6./ byl zjištěn první výskyt **mšice makové (*Aphis fabae*)**.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 69–79 BBCH)

(konec květu - téměř veškeré šešule dosáhly druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

V okrese Chrudim /lokalita Podlíšťany 13.6./ byl zjištěn první výskyt **fomového černání stonku řepky (*Leptosphaeria maculans*)** na stoncích.

První příznaky **šedé plísňovitosti brukvovitých (*Botrytis cinerea*)** na stoncích a střední výskyt **plísňě brukvovitých (*Hyaloperonospora parasitica*)** byly zaznamenány v okrese Chrudim /lokalita Podlíšťany 13.6./.

Na okrajích pozemků byly sice zaznamenány lokálně i střední výskyty larev **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** a **krytonosce šešulového (*Ceutorhynchus obstrictus*)** ale celkově byla intenzita hodnocena plošně jako slabá.

V okrese Žďár nad Sázavou /lokality Nové Sady u Velké Bíteše a Velká Bíteš 13.6./ byl zjištěn první výskyt **mšice zelné (*Brevicoryne brassicae*)** a v okrese Chrudim /lokalita Podlíšťany 13.6./ byl již její výskyt hodnocen jako střední.

MÁK SETÝ (RF 27-41 BBCH)

(fáze 7.pravého listu - objevení mlad. poupěte mezi listy růžice)

V okrese Jičín /lokalita Nemyčevy 11.6./ došlo vlivem značného podmáčení pozemku v důsledku silných dešťů k částečnému zežloutnutí porostu a odumírání spodních listů rostlin.

První příznaky napadení **šedou plísňovitostí máku (*Botrytis cinerea*)** byly pozorovány v okrese Hradec Králové /lokalita Praskačka 11.6./.

V okrese Jičín /lokalita Milovice 11.6./ byl zjištěn první výskyt **pleosporové hnědé skvrnitosti máku (*Pleospora papaveracea*)**.

Poprvé byla v tomto roce zjištěna **helmintosporiáza máku (*Pleospora calvescens*)** v okrese Ústí nad Orlicí /lokality Koldín a Šňakov 14.6./.

OKOPANINY

V porostech je pozorován zvýšený výskyt plevelů a vzcházející rostliny jsou často poškozeny herbicidy – důsledek značně silných srážek. Silné podmáčení pozemků a nízké teploty po výsadbě spolu s horší kvalitou sadby mají za následek nerovnoměrné vzcházení brambor, v některých případech i značnou mezerovitost založených porostů.

BRAMBOR OBECNÝ (RF 25-61 BBCH)

(objevení se dalších stonků - počátek květu)

V okrese Jičín /lokalita Slatiny 14.6./ byl zjištěn první výskyt choroby **bakteriální černání stonku (*Erwinia carotovora*)**.

Signalizace 1. ošetření pro citlivé odrůdy bramboru v disponovaných polohách, meteostanice Jičín (odrůdy A): u porostů, které vzešly 12.5. je možno brzy (91%) očekávat první výskyt **plísňě bramboru (*Phytophthora infestans*)** na citlivých odrůdách bramboru vysázených na místech s podmínkami pro déletrvající ovlhčení natě (zastínění, omezené proudění vzduchu aj.).

První nálet brouků **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** byl pozorován v okresech Pardubice /lokalita Turkovice 11.6./, Svitavy /lokalita Litomyšl 12.6./ a Ústí nad Orlicí /lokalita Javorník 14.6./. Nález jejich vajíček byl hlášen z okresu Žďár nad Sázavou /lokalita Světnov 15.6./ a larvy byly zjištěny v okrese Chrudim /lokalita Chrudim 13.6./.

Porost se prochází ve směru výsadby a zaznamenává se počet brouků. Počet a délka průchodů se stanoví tak, aby bylo prohlédnuto 0,1 ha, u ploch větších jak 10 ha 0,2 ha, přičemž je nutno porost projít nejméně 4x na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Chemickou ochranu je třeba zahájit při výskytu 100 brouků, nebo 5000 larev na 1 ha.

CUKROVKA (RF 39 BBCH)

(plodina úplně zapojena v porostu, listy pokrývají 90% povrchu půdy)

Ojedinelé rostliny s příznaky **cerkosporové listové skvrnitosti řepy (*Cercospora beticola*)** byly zaznamenány v okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Šnakov 14.6./.

OVOCNÉ DŘEVINY

JABLOŇ (RF 72-75 BBCH)

(velikost plodu do 20 mm (velikost lískového ořechu) - plod dosahuje asi 50% (polovinu) konečné velikosti)

První výskyt **strupovitosti jabloně (*Venturia inaequalis*)** na plodech byl zjištěn v okrese Pardubice /lokalita Svinčany 11.6./. První výskyt příznaků strupovitosti na listech byl hlášen z okresu Žďár nad Sázavou /lokalita Malá Losenice 13.6./.

V okresech Chrudim /lokalita Podlíšťany 13.6./ a Jičín /lokalita Úlibice 10.6./ byly ve feromonových lapačích zaznamenány střední výskyty **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)**.

Sledování letu dospělců do feromonových lapačů se provádí 2krát týdně od 1.5. do 15.9. a jednorázově se před sklizní zjišťuje počet napadených plodů.

Signalizace nutnosti a doby ošetření závisí na volbě použitého přípravku. Ovicidy se používají ve dvou až třítydenních intervalech po ukončení květu jabloní, jakmile se zjistí ve feromonových lapačích úlovek 10 a více motýlků na lapač za 3 až 4 dny. Potřeba ošetření larvicidy se určuje kontrolami kladení škůdce, vizuálními prohlídkami 100 náhodně vybraných plodů. Práh hospodářské škodlivosti jsou 2 vajíčka na 100 náhodně zvolených plodů a k nim přilehlých listů.

Pokračující střední výskyt **klíněnky jabloňové (*Phyllonorycter blancardellus*)** byl pozorován v okrese Náchod /lokalita Červená Hora 11.6./.

V okrese Jičín /lokalita Úlibice 13.6./ byl ve feromonovém lapači zjištěn první výskyt dospělců **nesytky jabloňové (*Synanthedon myopaeformis*)**, i když byl počátek letu signalizován na pozdější dobu /lokalita Kamenice 14.6., 87% SET/.

HRUŠEŇ (RF 72-74 BBCH)

(velikost plodu do 20 mm (velikost lískového ořechu) - průměr plodů do 40 mm, plody vzpřímené (stadium T, spodní strana plodu a stopka tvoří T, velikost vlašského ořechu))

První výskyt **strupovitosti hrušně (*Venturia pirina*)** na listech i plodech byl pozorován v okrese Pardubice /lokalita Svinčany 11.6./.

BROSKVOŇ (RF 74 BBCH)

(průměr plodů do 40 mm, plody vzpřímené (stadium T, spodní strana plodu a stopka tvoří T))

V okrese Pardubice /lokalita Choltice 11.6./ byl zaznamenán začátek náletu samců **obaleče východního (*Grapholita molesta*)** na feromon.

MERUŇKA (RF 74 BBCH)

(průměr plodů do 40 mm, plody vzpřímené (stadium T, spodní strana plodu a stopka tvoří T))

V sadech na okrese Pardubice /lokalita Choltice 11.6./ byl zjištěn ve feromonových lapačích první samců **obaleče meruňkového (*Enarmonia formosana*)**.

TŘEŠEŇ (RF 75-89 BBCH)

(plod dosahuje asi 50% (polovinu) konečné velikosti - pokročilé zrání, nárůst intenzity odrůdově specifického zbarvení)

Laboratorně byl potvrzen výskyt **moniliové spály třešně (*Monilinia laxa*)** v okrese Havlíčkův Brod /lokality Chýška a Kochánov 11.6./

MALINÍK (RF 63 BBCH)

(asi 30% květů otevřeno)

V okresech Chrudim /lokality Možděnice a Petrkov 12.6./ byl pozorován zvýšený výskyt **padlí maliníku (*Podosphaera aphanis*)** a to i na rostlinách ve volné přírodě.

OKRASNÉ ROSTLINY

KOSATEC ŽLUTÝ

V okrese Jičín /lokalita Markvartice 12.6./ byl zjištěn výskyt **krytonosců (*Mononychus punctumalbum*)** v květech kosatců.

RŮŽE

Výskyt **rzivosti růže (*Phragmidium mucronatum*)** byl pozorován na listech v okrese Hradec Králové /lokalita Hradec Králové 14.6./.

JASAN ZTEPILÝ

V okrese Jičín /lokalita Lužany 12.6./ byly na listech zjištěny háčky **mer (*Psyllopsis* spp.)**.

LÍPA SRDČITÁ

V okrese Jičín /lokalita Milovice 11.6./ byly na listech zjištěny první příznaky **listové skvrnitosti (*Gloeosporium tiliae*)**.

STŘEMCHA

Poškození stromů **předivkou zhoubnou (*Yponomeuta evonymellus*)** bylo pozorováno v okrese Hradec Králové /lokalita Březhradu 12.6./.

OSTATNÍ

Světelný lapač, okres Jičín /lokalita Holovousy/

V okrese Jičín /lokalita Holovousy 7.6.- 13.6./ byl ve světelném lapači zjištěn první výskyt **vztyčnořitky lipové (*Phalera bucephala*)**, **běloskvrnky smrkové (*Panthea coenobita*)**, **bourovce borového (*Dendrolimus pini*)** a **drsnokřídlece březového (*Biston betularia*)**.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl